

Obsah:

Předmluva

| | |
|---|----|
| 1. Úvod | 9 |
| 1.1 Fenomén náboženství | 9 |
| 1.2 Filosofie náboženství | 10 |
| 1.3 Počátky náboženství | 10 |
| 1.4 Animismus | 11 |
| 1.5 Fetišismus, okultismus, kult předků | 12 |
| 1.6 Tabuismus | 14 |
| 1.7 Totemismus | 14 |
| 1.8 Sociální funkce náboženství | 15 |
| 1.9 Etika náboženství | 16 |
| 1.10 Kosmologie, eschatologie a vznik mýtu | 16 |
| 1.11 Teistické náboženské útvary | 17 |
| 1.12 Ateismus | 18 |
| 1.13 Dějiny filosofie náboženství | 18 |
| 2. Egyptané a Afrika - kmenová náboženství | 20 |
| 2.1 Objevení kultury Egypta | 20 |
| 2.2 Krátké dějiny Egypta pro časovou orientaci | 20 |
| 2.3 Filosofie egyptského náboženství | 22 |
| 2.4 Bohové, jejich vztah k člověku a kosmologie | 22 |
| 2.5 Kult slunečního boha a kult řeky Nilu | 22 |
| 2.6 Počet a původ bohů | 23 |
| 2.7 Panteon egyptských božstev | 23 |
| 2.8 Kult egyptského náboženství | 25 |
| 2.9 Osoby zapojené do kultu | 25 |
| 2.10 Kultovní řád | 26 |
| 2.11 Etika egyptského náboženství | 27 |
| 2.12 Eschatologie egyptského náboženství | 27 |
| 2.13 Úpadek kultu v Pozdní době | 28 |
| 2.14 Vlivy egyptského náboženství na mladší kultury | 29 |
| 2.15 Afrika - kmenová náboženství | 29 |
| 2.15.1 Krátké dějiny Afriky | 30 |
| 2.15.2 Bohové a kult předků | 30 |
| 2.15.3 Genese smrtelnosti člověka | 31 |
| 2.15.4 Kulty plodnosti a ochranné rituály | 31 |
| 2.15.5 Iniciační obřady dospělosti | 31 |
| 2.15.6 Masky | 32 |
| 2.15.7 Rituály zahánějící neštěstí | 32 |
| 3. Babyloňané a Asyřané | 33 |
| 3.1 Krátké dějiny Mezopotámie pro časovou orientaci | 33 |
| 3.2 Pojem božství | 34 |
| 3.3 Základní panteon mezopotamských božstev | 35 |
| 3.4 Vývoj mezopotamského náboženství | 36 |
| 3.5 Hierarchie bohů | 37 |
| 3.6 Bohyně a jejich úloha v kultu | 38 |
| 3.7 Asyrské období | 39 |

| | | |
|-----------|---|-----------|
| 3.8 | Fenomén hierarchického polyteismu | 39 |
| 3.9 | Babylonský mýtus | 39 |
| 3.9.1 | Mýtus o stvoření světa | 39 |
| 3.9.2 | Mýtus o stvoření člověka | 40 |
| 3.9.3 | Mýtus o prvním člověku | 41 |
| 3.9.4 | Mýtus o potopě | 41 |
| 3.9.5 | Mýtus o Tammuzovi a Ištaře | 41 |
| 3.9.6 | Epos o Gilgamešovi | 42 |
| 3.10 | Kult mezopotamských náboženství | 42 |
| 3.11 | Kněží | 43 |
| 3.12 | Chrám a oltář | 44 |
| 3.13 | Etika mezopotamských náboženství | 44 |
| 3.14 | Eschatologie mezopotamských náboženství | 45 |
| 3.15 | Význam mezopotamského náboženství | 46 |
| 4. | Kenanejci | 47 |
| 4.1 | Kenaánské náboženství | 47 |
| 4.2 | Baal – Pán bohů | 47 |
| 4.3 | Moloch a lidské oběti | 48 |
| 4.4 | Kulty plodnosti a Astarta | 48 |
| 4.5 | Féničané a punská božstva | 49 |
| 4.6 | Ugarit a jeho panteon | 50 |
| 5. | Peršané | 52 |
| 5.1 | Indoevropané | 52 |
| 5.1.1. | Polyteismus Indoevropanů | 52 |
| 5.1.2. | Indoevropané a eschatologie | 52 |
| 5.1.3. | Indoperské období | 53 |
| 5.2 | Peršané v Íránu – magismus a mazdaismus | 53 |
| 5.3 | Zoroastrismus | 54 |
| 5.3.1 | Avesta | 54 |
| 5.3.2 | Životopis Zoroastera | 55 |
| 5.3.3 | Nové prvky Zoroasterovy reformy | 56 |
| 5.3.4 | Kosmologie zoroastrismu | 56 |
| 5.3.5 | Dualismus | 57 |
| 5.3.6 | Říše dobra | 57 |
| 5.3.7 | Říše zla | 59 |
| 5.4 | Perská mytologie | 59 |
| 5.4.1 | Stvoření člověka | 60 |
| 5.4.2 | Konec světa v požáru | 60 |
| 5.5 | Perský kult a bohoslužba | 60 |
| 5.5.1 | Obětní rituál chleba a nápoje | 61 |
| 5.5.2 | Posvěcování člověka | 61 |
| 5.5.3 | Povinnosti člověka k bohu | 61 |
| 5.6 | Etika perského náboženství | 62 |
| 5.7 | Eschatologie | 62 |
| 5.8 | Perská apokalypsa | 63 |
| 5.9 | Význam zoroastrismu pro filosofii náboženství | 63 |

| | |
|--|-----------|
| 6. Indické náboženství | 64 |
| 6.1 Védismus | 64 |
| 6.1.1 Bráhmana a Védánta | 65 |
| 6.1.2 Teologie védského období | 65 |
| 6.1.3 Nebeské božstvo | 66 |
| 6.1.4 Bůh ohně a další bohové | 66 |
| 6.1.5 Vývoj polyteismu v Indii | 67 |
| 6.1.6 Védský kult | 68 |
| 6.1.7 Bráhmani jakožto kněžstvo | 68 |
| 6.1.8 Eschatologie védského náboženství | 68 |
| 6.2 Bráhanismus | 69 |
| 6.2.1 Brahma jako princip bytí | 69 |
| 6.2.2 Brahma jakožto „To“ | 70 |
| 6.2.3 Brahma skrze oběť – sůtry | 70 |
| 6.2.4 Pesimismus bráhanismu vůči hmotě | 70 |
| 6.2.5 Stěhování duší – přetělování | 71 |
| 6.2.6 Vykoupení skrze askezi | 71 |
| 6.2.7 Bráhmanický styl života | 71 |
| 6.3 Buddhismus | 72 |
| 6.3.1 Životopis Buddha | 72 |
| 6.3.2 Buddha jako legenda | 72 |
| 6.3.3 Učení Buddha | 73 |
| 6.3.4 Čtyři vznešené pravdy | 73 |
| 6.3.5 Nauka o sebevykoupení | 74 |
| 6.3.6 Náboženství „bez boha“ | 74 |
| 6.3.7 Buddhismus jako etický systém | 74 |
| 6.3.8 Organizace prvních žáků | 75 |
| 6.3.9 Rozšíření buddhismu za hranice Indie | 75 |
| 6.3.10 Mahájána a Hínajána | 76 |
| 6.3.11 Zbožštění historického Buddha a mahájánská etika | 76 |
| 6.4 Džinismus a Máhávira | 77 |
| 6.5 Lámaismus | 77 |
| 6.6 Buddhismus versus křesťanství | 78 |
| 6.7 Hinduismus | 79 |
| 6.7.1 Období klasického hinduismu a kastovní systém | 80 |
| 6.7.2 Trojice Višnu, Šiva a Brahma a směřování k monoteismu | 80 |
| 6.7.3 Další hinduistická božstva a mytologie | 81 |
| 6.7.4 Hinduistický kult | 82 |
| 7. Číňané | 83 |
| 7.1 Krátký přehled císařských dynastií pro časovou orientaci | 83 |
| 7.2 Teologie čínského náboženství a úloha císaře | 83 |
| 7.3 Uctívání předků | 84 |
| 7.4 Tao jako Jang a Jin | 84 |
| 7.5 Kult | 84 |
| 7.6 Želví krunýř | 85 |
| 7.7 Náboženství jako státní monopol | 85 |
| 7.8 Taoismus Lao-c'ho | 85 |
| 7.8.1 Nauka Tao-te-t'ingu | 86 |
| 7.8.2 Etika Tao-te-t'ingu | 86 |
| 7.8.3 Příbuznost Lao-c'ho učení a buddhismu | 87 |

| | | |
|-----------|--|-----------|
| 7.9 | Konfucius | 87 |
| 7.10 | Vlivy cizích náboženství a novokonfucianismus | 88 |
| 8. | Japonci | 89 |
| 8.1 | Původní náboženství na japonských ostrovech | 89 |
| 8.2 | Princip Kami | 89 |
| 8.3 | Šintoismus – Cesta bohů | 89 |
| 8.4 | Buddhismus v Japonsku a osoba císaře | 90 |
| 8.5 | Nacionalizace Kami a zbožštění císaře | 90 |
| 8.6 | Fenomén Kamikaze | 91 |
| 9. | Řekové | 92 |
| 9.1 | Krátká historie Řecka v datech pro časovou orientaci | 92 |
| 9.2 | Období řeckého náboženství | 92 |
| 9.2.1 | Počátky formování řeckého náboženství | 92 |
| 9.2.2 | Megalitické období v Řecku a uctívání kamenů | 92 |
| 9.2.3 | Uctívání stromů | 93 |
| 9.2.4 | Uctívání zvířat | 93 |
| 9.2.5 | Lokální božstva a bohové činností | 94 |
| 9.2.6 | Kult zemřelých v Řecku | 94 |
| 9.2.7 | Osud duší – eschatologie | 95 |
| 9.2.8 | Etické náboženství jako alternativa k lidovému | 95 |
| 9.2.9 | Bohové etického náboženství Homéra | 96 |
| 9.2.10 | Nižší bohové | 96 |
| 9.2.11 | Státní kult | 97 |
| 9.2.12 | Mytologie „O původu bohů“ | 97 |
| 9.2.13 | Bohové podsvětí | 98 |
| 9.2.14 | Mytologie „O původu člověka“ | 98 |
| 9.2.15 | Mytologie „O původu dobra a zla“ | 98 |
| 9.2.16 | Původ mystérií v řeckém prostředí | 99 |
| 9.2.16.1 | Eleuzínská mystéria | 99 |
| 9.2.16.2 | Samothácká mystéria | 100 |
| 9.2.16.3 | Orfická mystéria | 100 |
| 9.2.17 | Kultovní praxe Řeků | 101 |
| 9.2.18 | Lidské oběti u Řeků | 102 |
| 9.2.19 | Kult bůžků domácího krbu | 102 |
| 9.2.20 | Znamení jako „řeč bohů“ a věštírny | 103 |
| 9.2.21 | Sen jako znamení boží vůle | 103 |
| 9.2.22 | Bohové jako etické vzory | 103 |
| 9.2.23 | Konec řeckého náboženství vlivem filosofie a helénismu | 104 |
| 9.2.24 | Ideál krásy | 104 |
| 9.3 | Řecká filosofie ve vztahu k náboženství | 104 |
| 9.3.1 | Osamostatnění filosofie v Řecku | 104 |
| 9.3.2 | Jónští fyzikové – Mílétská škola | 105 |
| 9.3.3 | Pythagorejci | 105 |
| 9.3.4 | Eleaté | 106 |
| 9.3.5 | Fyzikové v 5. století a materialismus | 106 |
| 9.3.6 | Dualismus v řecké filosofii | 107 |
| 9.3.7 | Hledání jistoty | 107 |
| 9.3.8 | Sofisté | 108 |
| 9.3.9 | Sokrates | 108 |

| | | |
|----------|--|-----|
| 9.3.10 | Platon..... | 109 |
| 9.3.11 | Aristoteles..... | 111 |
| 9.3.12 | Helénismus..... | 111 |
| 9.3.12.1 | Epikureismus..... | 112 |
| 9.3.12.2 | Stoicismus..... | 112 |
| 9.3.12.3 | Systémy filosofické skepse..... | 113 |
| 9.3.13 | Eklekticismus..... | 114 |
| 9.3.14 | Mysticismus..... | 114 |
| 9.3.14.1 | Mystická filosofie Filóna z Alexandrie..... | 115 |
| 9.3.14.2 | Novoplatonismus jako vrchol antického mysticismu..... | 115 |
| 9.3.14.3 | Vliv mysticismu pozdní antiky na evropského člověka..... | 116 |

10. Římané..... 117

| | | |
|---------|---|-----|
| 10.1 | Nejstarší náboženské období..... | 117 |
| 10.2 | Řím – dějiny v základních datech pro časovou orientaci..... | 117 |
| 10.3 | Bohové rozumu a bohové činnosti..... | 118 |
| 10.4 | Hlavní božstva..... | 118 |
| 10.5 | Další bohové..... | 119 |
| 10.6 | Domácí bohové..... | 120 |
| 10.7 | Kultické oběti a věštby..... | 120 |
| 10.8 | Svátky a slavnosti..... | 121 |
| 10.8.1 | Zemědělské svátky..... | 121 |
| 10.8.2 | Rodinné svátky..... | 121 |
| 10.8.3 | Svátky zemřelých..... | 122 |
| 10.9 | Obrady jako smlouva..... | 122 |
| 10.10 | Římské náboženství za republiky..... | 122 |
| 10.11 | Římské náboženství za doby císařství..... | 123 |
| 10.12 | Mystéria v Římě..... | 124 |
| 10.12.1 | Isidina egyptská mystéria..... | 124 |
| 10.12.2 | Kult Kybely a Attise (Atyse)..... | 124 |
| 10.12.3 | Kult boha Mitry..... | 125 |
| 10.13 | Konec římského náboženství..... | 126 |
| 10.14 | Keltské náboženství..... | 127 |
| 10.14.1 | Keltská božstva..... | 127 |
| 10.14.2 | Temenos a Posvátné háje..... | 128 |
| 10.14.3 | Keltští kněží..... | 128 |
| 10.15 | Germáni..... | 128 |
| 10.15.1 | Germánský kult božských předků..... | 128 |
| 10.15.2 | Germánské bohové..... | 129 |
| 10.15.3 | Nordická oblast..... | 129 |
| 10.16 | Slované a Baltové..... | 129 |
| 10.16.1 | Slované a slovanští bohové..... | 129 |
| 10.16.2 | Litevci..... | 130 |

11. Arabové – Islám..... 131

| | | |
|------|---|-----|
| 11.1 | Období islámu..... | 131 |
| 11.2 | Islám a Šari'a (čti šaríj)..... | 131 |
| 11.3 | Pět sloupů života podle Alláhova zaslíbení..... | 132 |
| 11.4 | Mohammedův život a jeho cíle..... | 132 |
| 11.5 | Mohammed jako poslední z proroků..... | 133 |
| 11.6 | Hadíth..... | 134 |

| | | |
|------------|---|------------|
| 11.7 | Korán jako Alláhovo slovo světu | 134 |
| 11.8 | Místo kultu – Mešita | 135 |
| 11.9 | Sunnité a Šiité..... | 136 |
| 11.10 | Súfijové a súfijské řády | 136 |
| 11.11 | Ibn 'Arabí a Rúmi | 137 |
| 11.12 | Avicenna a další islámští filosofové..... | 138 |
| 11.13 | Džihád | 139 |
| 11.14 | Zabíjení v rámci džihádu a fenomén mučednictví | 140 |
| 11.15 | Islám a jeho historické setkání s křesťanským světem..... | 140 |
| 11.15.1 | Vnitřní krize islámu v 11. století | 140 |
| 11.15.2 | Vnitřní krize křesťanství v 11. století a její překonání kruciádami | 141 |
| 11.15.3 | Období křížáků v islámském světě..... | 142 |
| 11.15.4 | Vzájemné kulturní obohacení islámu a křesťanství po kruciádách..... | 142 |
| 11.15.5 | Učení vzájemné úcty | 143 |
| 12. | Amerika – původní náboženství | 144 |
| 12.1 | Severní Amerika..... | 144 |
| 12.1.1 | Příroda jako kruh..... | 144 |
| 12.1.2 | Šamanismus..... | 145 |
| 12.1.3 | Rituály - potní lázeň a halucinace | 145 |
| 12.1.4 | Fenomén potlachy | 145 |
| 12.1.5 | Tance a Sluneční tanec | 146 |
| 12.1.6 | Puebla | 146 |
| 12.1.7 | Huicholové – spiritualita poutí | 146 |
| 12.1.8 | Rastafariáni | 147 |
| 12.2 | Střední a Jižní Amerika | 147 |
| 12.2.1 | Aztékové..... | 147 |
| 12.2.2 | Mayové..... | 148 |
| 12.2.3 | Čibčové..... | 149 |
| 12.2.4 | Inkové..... | 149 |
| 12.2.5 | Amazoňané..... | 149 |
| 13. | Austrálie a Oceánie | 151 |
| 13.1 | Australští domorodci | 151 |
| 13.1.1 | Mýtus Wawilak | 151 |
| 13.1.2 | Iniciace | 152 |
| 13.2 | Maorové na Novém Zélandu..... | 152 |
| 13.2.1 | Spiritualita vztahů | 152 |
| 13.2.2 | Mauí | 153 |
| 13.3 | Zvláštnosti některých domorodých náboženství Pacifiku | 153 |
| 13.3.1 | Foové..... | 153 |
| 13.3.2 | Obyvatelé Melanésie..... | 153 |
| 13.3.3 | Polynéský kanibalismus..... | 153 |